

Predkupné právo na obchodný podiel a dôsledky jeho porušenia

2. časť

JUDr. Marek Valachovič

Porovnanie nárokov vyplývajúcich z porušenia predkupného práva na obchodný podiel so zákonným predkupným právom podľa ust. § 140 Občianskeho zákonníka

Napriek tomu, že v zákonnej úprave nie je výslovne stanovené, že predkupné právo podľa ust. § 140 Občianskeho zákonníka má vecnú povahu a pôsobí voči tretím osobám, súdna prax so súhlasom širokej odbornej verejnosti zákonnému predkupnému právu túto povahu prisudzuje. Napriek tomu sa však vyskytujú aj názory opačné argumentujúce o tom, že ide o dva rôzne právne inštitúty, z ktorých jeden vzniká zo zákona (nezávisle od vôle strán) a druhý len z vôle strán, a preto ich nie je možné spájať.

JUDr. Marek Valachovič

Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, kde v roku 2007 obhájil svoju rigoróznú prácu s názvom *Výkon záložného práva. Od júla 2004 pôsobí v advokácii najskôr ako advokátsky koncipient a po zložení advokátskych skúšok je od 1. januára 2008 advokát zaoberajúci sa najmä občianskym a obchodným právom.*

Ako uvádza Ehrlich,¹ vyvolávanie dojmu, že ust. § 602 je všeobecná úprava predkupného práva neobstojí aj vzhľadom na systematické zaradenie oboch inštitútov do Občianskeho zákonníka § 140 OZ (vecné práva – spoluvlastníctvo) a § 602 a nasl. ôsma časť OZ (záväzkové právo – kúpna a zámenná zmluva). Rovnako aplikácia *analógie iuris* podľa ust. § 853 Občianskeho zákonníka na tieto dva inštitúty podľa tohto autora nie je namieste. Hoci tento autor uvádza aj niektoré logické argumenty, vzhľadom na nedostatok právnej úpravy v praxi prevládol väčšinový názor, že analogické použitie ust. § 602 a nasl. aj na zákonné predkupné právo vecnej povahy sa pripúšťa.²

Z tohto záveru potom vyplýva, že spoluvlastník veci, ktorého predkupné právo bolo porušené, má nároky vyplývajúce tak zo všeobecných ustanovení o vecnom predkupnom práve (§ 603 ods. 3 OZ), ale tiež zvláštne nároky, zakotvené v ust. § 40a v spojení s ust. § 140 Občianskeho zákonníka. Zo zákonného predkupného práva podielových spoluvlastníkov vyplývajú teda v zásade oprávnenému spoluvlastníkovi veci nasledovné nároky:

- a) Domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti právneho úkonu, ktorým došlo k porušeniu predkupného práva spoluvlastníka;
- b) Domáhať sa voči nadobúdateľovi – tretej osobe, aby predanú vec ponúkol na kúpu oprávnenému za rovnakých podmienok, za ktorých vec kúpil od povinnej osoby;
- c) Ďalej si ponechať predkupné právo, ktoré začne pôsobiť voči ďalšiemu nadobúdateľovi veci;
- d) Domáhať sa náhrady škody od povinného spôsobe nej porušením jeho zákonnej povinnosti vyplývajúcej z ust. § 140, resp. § 415 Občianskeho zákonníka.

Nárok domáhať sa neplatnosti právneho úkonu

Vzhľadom na to, že Obchodný zákonník priamo neobsahuje zákonné predkupné právo, ktoré sa týka oprávnenia spoločníkov vlastníacich časť z celého obchodného podielu spoločnosti zodpovedajúceho jej základnému imaniu, nie je možné ani analogicky uvažovať o prípadnej relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 40a Občianskeho zákonníka pri prevode obchodného podielu ku ktorému došlo porušením predkupného práva ostatných spoločníkov. Domnievame sa, že na takýto postup by nebol priestor ani vtedy, ak by bolo predkupné právo v spoločenskej zmluve priamo dohodnuté ako vecné právo, resp. ak by spoločníci výslovne v spoločenskej zmluve pri ustanoveniach o predkupnom práve odkázali na primeranú aplikáciu ust. § 140 Občianskeho zákonníka. **Dôvody relatívnej neplat-**

1 Ehrlich, J: *Předkupní právo – ideály a reality*, Bulletin advokacie č. 2/1997, s. 30–37.

2 Pozri napr. judikáty citované v pozn. č. 7 a 8.

nosti, ktoré kogentne upravuje ust. § 40a Občianskeho zákonníka totiž nemožno zmluvnou úpravou ani analogicky rozširovať.³ Už staršia judikatúra z čias stredného Občianskeho zákonníka uvádzala, že:

„Predkupné právo nie je prekážkou prevodu vlastníctva na nového nadobúdateľa, aj keď predávajúci scudzenú vec neponúkol na predaj najprv tomu, kto k nej mal predkupné právo.

Predkupné právo spoluvlastníka je vecným právom, ktoré pôsobí proti tretím osobám, ale porušenie tohto práva nerobí zmluvu zo zákona neplatnou alebo neúčinnou a nebráni tomu, aby podľa tejto zmluvy prešlo na kupujúceho vlastnícke právo. Predkupné právo má v tomto smere účinok len vtedy, keď bolo úspešne uplatnené.

Oprávnená osoba môže svoj nárok uplatniť samostatnou žalobou a preukázať, že jej patrí predkupné právo, že kupujúci nie sú blízkymi osobami predávajúcich a predávajúci si nespĺnili svoju povinnosť ponúknuť svoje spoluvlastnícke podiely na výkup.“⁴

V zmysle ustálenej judikatúry,⁵ ktorá sa viaže k podielovému spoluvlastníctvu, teda samotná skutočnosť, že dôjde k porušeniu predkupného práva na tretiu osobu nespôsobuje absolútnu neplatnosť právneho úkonu, na základe ktorého došlo k prevodu veci na tretiu osobu. Oprávnený má však právo dovoliť sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 40a OZ. Z tejto doktríny však vybočuje jedno rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, v ktorom sa okrem iného riešila aj otázka platnosti zmluvy o prevode obchodného podielu, ktorej predchádzalo porušenie predkupného práva nerešpektovaním tzv. prednostného práva zakotveného v spoločenskej zmluve v prospech spoločníkov. V tomto rozhodnutí totiž NS ČR⁶ kvalifikoval inštitút predkupného práva zakotveného v spoločenskej zmluve spoločnosti ako objektívnu podmienku oprávnenia previesť obchodný podiel na tretiu osobu, teda oprávnenia, ktoré môže založiť iba spoločenská zmluva spoločnosti. Ďalej dovolací súd uzavrel, že pokiaľ táto podmienka nie je splnená, nie je možné obchodný podiel na tretiu osobu platne previesť. V tejto súvislosti Najvyšší súd ČR v prejednávanej veci konštatoval, že dôvodom neplatnosti zmlúv o prevode obchodného podielu *nie je neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia, ale nedodržanie podmienok prevodu stanovených v spoločenskej zmluve* (porušenie predkupného práva). Pri následných prevodoch obchodných podielov je potom dôvodom ich neplatnosti skutočnosť, že obchodné podiely prevádzali osoby, ktoré nikdy neboli ich vlastníkami.

Hoci je tento názor v českej judikatúre ojedinelý a právne dôvody absolútnej neplatnosti v predmetnom rozhodnutí

NS ČR bližšie nevyvetlil, možno ho v tomto smere aj pre slovenské súdy považovať minimálne za inšpiratívny. Podľa nášho názoru, ak ide o vedomé porušenie predkupného práva povinného spoločníka, takéto konanie je možné kvalifikovať ako rozporné so zásadami poctivého obchodného styku v zmysle ust. § 265 Obchodného zákonníka. V takom prípade by súd takémuto úkonu nemal poskytnúť právnu ochranu a v súdnom spore by tým mohol vysloviť neúčinnosť právneho úkonu. Teoreticky by tiež mohlo ísť o prípadnú neplatnosť právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka, avšak v takom prípade by súd musel prihliadnuť a starostlivo posúdiť osobitné okolnosti takéhoto konania (napr. motívov konajúcich osôb, druhu a miery zavinenia povinného, ako aj rozsah intenzity porušenia dobrých mravov najmä vo vzťahu k oprávnenej osobe a následkov, ktoré jej takýmto konaním boli spôsobené).

Nárok domáhať sa ponúknutia veci na predaj od nadobúdateľa

V prípade porušenia predkupného práva, ako už bolo uvedené, nedochádza automaticky k absolútnej neplatnosti príslušného právneho úkonu (samozrejme, iba ak nie sú splnené podmienky uvedené v ust. § 37 až 39 Občianskeho zákonníka), ktorým došlo k scudzeniu podielu, ale spoluvlastník/spoločník má právo domáhať sa od nadobúdateľa podielu, aby mu vec ponúkol na kúpu v zmysle ust. § 603 ods. 3 OZ. Nadobúdateľovi tak vzniká na základe výzvy oprávneného spoluvlastníka povinnosť ponúknuť mu podiel na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých tento podiel sám získal. V prípade, ak by nadobúdateľ túto povinnosť nespĺnil, môže sa spoluvlastník/spoločník domáhať, aby jeho prejav vôle v danom smere nahradilo súdne rozhodnutie v zmysle ust. § 161 ods. 3 OSP. Toto právo sa premlčuje vo všeobecnej premlčacej lehote. Ak zmyslom a účelom nápravy porušeného predkupného práva je získať vec do vlastníctva oprávneného oproti zaplateniu kúpnej ceny, oprávnenému nič nebráni domáhať sa nahradenia prejavu vôle od nadobúdateľa previesť vec do vlastníctva oprávneného za predkupným právom daných podmienok.

Pokiaľ ide o formuláciu žalobného petitu, obvykle sa uprednostňuje výklad, podľa ktorého by mal žalobou uplatnený nárok na nahradenie prejavu vôle nadobúdateľa učiniť ponuku oprávnenému, teda návrh na uzavretie kúpnej zmluvy a nie na priame uloženie povinnosti uzavrieť kúpnu zmluvu s oprávneným, čomu zodpovedá aj znenie ust. § 603 ods. 3 OZ. Vzhľadom na slabú vykonateľnosť výroku

3 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR publikované v Zbierke rozhodnutí pod č. R 50/1985.

4 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, spis. zn. Cz 546/52, R 19/1953.

5 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 22 Cdo 831/2000 publikované v Zbierke rozhodnutí pod č. C 578.

6 Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 29 Cdo 2811/1999 citované podľa Čech, P.: **K prevodu obchodného podielu**, Právní rádce č. 11/2007 s. 33. Predmetom žaloby v uvedenej veci bol návrh žalobcu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia spoločnosti v ktorom bola otázka neplatnosť zmlúv o prevode obchodného podielu riešená ako otázka predbežná.

rozsudku, ktorý ukladá len splnenie ponukovej povinnosti povinného, pripúšťa sa aj taký výklad cit. ustanovenia, podľa ktorého je možné domáhať sa nahradenia prejavu vôle uzavrieť kúpnu zmluvu tým, že ak sa oprávnený spoluvlastník domáha priamo realizácie svojho práva vec kúpiť, prejavil tým jednoznačne svoju vôľu kúpu prijať. Ak by však spoluvlastník týmto spôsobom nepostupoval, zostalo by mu predkupné právo s vecným charakterom zachované.

V tejto súvislosti poukazujeme na pomerne aktuálnu judikatúru, ktorá tento záver precizovala v rozsudku, spis. zn. 22 Cdo 1875/2005 zo dňa 19. 9. 2007,⁷ v ktorom NS ČR zaujal stanovisko, podľa ktorého „oprávnený spoluvlastník, jehož predkupní právo bylo porušeno, se může zejména domáhat, aby soud rozhodl, že se nahrazuje projev vôle žalovaného (nabyvatele podílu), kterým je povinen učinit žalobci nabídku ke koupi spoluvlastnického podílu tohoto znění: „Navrhují uzavření smlouvy tohoto obsahu“ (dále uveden text smlouvy), nebo „uzavření smlouvy, jejíž text tvoří přílohu tohoto rozsudku“. Žalobní návrh může znít i tak, že se nahrazuje projev vôle žalovaného, aby uzavřel „smlouvu tohoto znění“ (a dále bude uveden text smlouvy). Právní mocí rozsudku, jímž je nahrazen projev vôle nabyvatele (žalovaného) učinit oprávněnému spoluvlastníkovi (žalobci) nabídku ke koupi spoluvlastnického podílu, je třeba návrh na uzavření smlouvy považovat za perfektní, tzn. že projev vôle nabyvatele (žalovaného) nahrazený soudním rozhodnutím došel oprávněnému spoluvlastníkovi (žalobci) jako osobě, které byl určen. Smlouva o koupi spoluvlastnického podílu mezi nabyvatelem a oprávněným spoluvlastníkem je v tomto případě uzavřena, jakmile přijetí nabídky ke koupi podílu (nahrazené soudním rozhodnutím) nabude účinnosti, tj. jakmile oprávněný spoluvlastník (žalobce) vysloví s nabídkou souhlas, a vyjádření souhlasu dojde nabyvateli (žalovanému). Jestliže oprávněný spoluvlastník, jehož predkupní právo bylo porušeno, učiní (byť i v návrhu na zahájení řízení) nabyvateli podílu nabídku na odkoupení podílu a ten jeho návrh nepřijme, nic nebrání tomu, aby se oprávněný domáhal žalobou u soudu nahrazení projevu vôle nabyvatele jeho návrh na uzavření smlouvy přijmout, resp. se může domáhat uzavření smlouvy odpovídajícího znění. Právní mocí rozsudku nahrazujícího prohlášení vôle je kupní smlouva uzavřena.“

Treba však poukázat na určité špecifiká vydania takéhoto rozsudku v súvislosti s právnou úpravou prevodu obchodného podielu. V zmysle ust. § 115 Obchodného zákonníka sa totiž na platnosť a účinnosť zmluvy o prevode obchodného podielu vyžadujú ešte ďalšie dve osobitné podmienky. Formálnou náležitosťou každej zmluvy o prevode obchodného podielu sú osvedčené podpisy oboch účastníkov zmluvy. Pri vydaní rozsudku o nahradení prejavu vôle žalovaného ako povinného podľa ust. § 161 ods. 3 OSP by sa však malo postupovať analogicky ako napr. pri rozsudkoch nahradzujúcich prejav vôle žalovaného kupujúceho z titulu zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy o prevode nehu-

telností. V zmysle ust. § 42 ods. 3 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností v platnom znení sa totiž vyžaduje úradne osvedčený podpis prevodcu (vlastníka nehnuteľnosti) na tejto zmluve. Prax je však taká, že výrok rozsudku nahrádzajúceho vôľu prevodcu uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva je pre kataster nehnuteľností dostatočný. Analogicky by preto ani obchodný register nemal vyžadovať overené podpisy účastníkov, pretože právoplatný rozsudok, ktorý spĺňa všetky materiálne náležitosti kladené na zmluvu o prevode obchodného podielu by mal byť dostatočným podkladom na vykonanie zmien v obchodnom registri.

Druhou závažnejšou podmienkou účinnosti zmluvy o prevode obchodného podielu je súhlas valného zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným s prevodom obchodného podielu, ak sa tento v zmysle spoločenskej zmluvy vyžaduje. Je teda otáznosť, či pri vyhlásení rozsudku podľa ust. § 161 ods. 3 OSP v prospech oprávneného spoločníka domáhajúceho sa nápravy porušenia jeho predkupného práva treba udeľovať súhlas s týmto právnym úkonom obšiahnutom vo výroku rozhodnutia na valnom zhromaždení spoločnosti. Ak by sa táto podmienka účinnosti zmluvy o prevode obchodného podielu mala vzťahovať aj na tento prevod práva možnosť oprávneného domáhať sa napravenia porušeného právneho stavu by bola značne obmedzená a reálna vykonateľnosť takéhoto rozsudku fakticky znemožnená. Predovšetkým by nadobúdateľ, voči ktorému smerovala žaloba oprávneného spoločníka a ktorému by bola uložená povinnosť uzavrieť kúpnu zmluvu na valnom zhromaždení spoločnosti mohol hlasovať proti udeleniu súhlasu s týmto prevodom. Je zrejmé, že v danej situácii by došlo ku konfliktu záujmov povinného spoločníka, ktorý by svojim hlasovaním mohol znegovať právoplatné rozhodnutie súdu, ktoré mu ukladá určitú povinnosť. Zákon takúto nie ojedinelú situáciu výslovne nerieši a ani ust. § 127 ods. 5 Obchodného zákonníka neupravuje tento prípad konfliktu záujmov spoločníkov pri hlasovaní. Ak by sme pripustili výklad umožňujúci povinnému spoločníkovi hlasovať o súhlase s takýmto prevodom, mohlo by dôjsť až k absurdným situáciám napr. v spoločnosti s ručením obmedzeným len s dvomi spoločníkmi, z ktorých každý vlastní 50 % podiel na základnom imaní spoločnosti. Ak by totiž jeden zo spoločníkov porušil predkupné právo zakotvené v spoločenskej zmluve spoločnosti (za predpokladu, že táto v čase prevodu nevyžadovala súhlas valného zhromaždenia s prevodom obchodného podielu) a druhý dotknutý spoločník by sa úspešne voči nadobúdateľovi domohol vyhlásenia rozsudku podľa ust. 161 ods. 3 OSP, pričom v čase vyhlásenia tohto rozsudku by sa už na prevod obchodného podielu súhlas valného zhromaždenia vyžadoval (napr. po zmene spoločenskej zmluvy), nebolo by už objektívne možné takýto súhlas valného zhromaždenia získať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že rozsudok na nahradenie prejavu vôle je podľa právnej teórie⁸ osobitným druhom rozsudku na splnenie

⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR publikované v časopise Soudní rozhledy č. 4/2008 na s. 145 pod č. 42.

⁸ Števec, M. – Ficová, S. a kol.: **Občiansky súdny poriadok – Komentár**, C. H. Beck, 2009, s. 395 a 430.

povinnosti v zmysle ust. § 80 písm. b OSP, pričom tieto rozhodnutia sú svojou povahou deklaratórne. To znamená, že deklarujú porušenie určitého práva, resp. ukladajú splnenie povinnosti, ktorá už vyplýva z určitého právneho vzťahu. V prípade porušenia predkupného práva sa dá povedať, že týmto rozsudkom vydaným podľa ust. § 161 ods. 3 OSP sa *de facto* napráva protiprávny stav spôsobený povinným, ktorý síce nie je účastníkom tohto občianskoprávneho konania, ale je primárne zodpovedný za vzniknutý stav porušenia práva oprávneného. Nadobúdateľa obchodného podielu však s prihliadnutím na všetky okolnosti a najmä s poukazom na jeho povinnosť náležitej starostlivosti, ktorú od neho ako podnikateľa možno dôvodne očakávať, podľa nášho názoru nemožno považovať za dobromyseľného v tom smere, že o žiadnom predkupnom práve pred nadobudnutím obchodného podielu nevedel.

Navyše, počas trvania súdneho sporu sa už personálne obsadenie v spoločnosti môže vzhľadom na objektívne okolnosti zmeniť. Oprávnený z predkupného práva preto už v čase vyhlásenia rozsudku podľa ust. § 161 ods. 3 OSP nemusí byť spoločníkom a teda nemá možnosť ovplyvniť hlasovanie udelenia súhlasu s prevodom obchodného podielu. Z uvedených dôvodov sme toho názoru, že v tomto prípade by sa **súhlas s takýmto prevodom obchodného podielu „naprávajúcim porušenie predkupného práva“ vykonaným či už na základe riadnej zmluvy uzavretej medzi nadobúdateľom a oprávneným alebo na základe rozhodnutia súdu podľa ust. § 161 ods. 3 OSP nemal vyžadovať.** Naopak, malo by sa vychádzať z už raz udeleného súhlasu s prevodom obchodného podielu, ktorý musel byť daný pri prvom prevode podielu z povinného na nadobúdateľa. Vo výroku rozsudku nahradzujúceho prejav vôle nadobúdateľa, resp. v samotnom znení zmluvy o prevode obchodného podielu, ktorá tvorí súčasť výroku rozsudku alebo jeho prílohu by preto malo byť vyhlásenie, že súhlas s prevodom obchodného podielu už bol daný na valnom zhromaždení spoločnosti zo dňa ...

Z procesného hľadiska je však v prípade vedenia súdneho konania medzi oprávneným z predkupného práva domáhajúcim sa voči nadobúdateľovi obchodného podielu vyslovenia rozhodnutia podľa ust. § 161 ods. 3 OSP zaujímavá situácia, ak počas tohto konania dôjde k ďalšiemu prevodu predmetného obchodného podielu na ďalšiu osobu. Keďže prvý nadobúdateľ nie je nijakým spôsobom obmedzený v nakladaní s jeho obchodným podielom (okrem zákonných obmedzení – napr. predbežným opatrením súdu alebo exekúciou postihujúcou jeho obchodný podiel), môže tento podiel previesť ďalej za podmienok stanovených v ust. § 115 Obchodného zákonníka, resp. v spoločenskej zmluve spoločnosti. V praxi tak môže dôjsť k opätovnému porušeniu predkupného práva oprávneného, ktorý je stále spoločníkom, prvým nadobúdateľom obchodného podielu, ktorý vystupuje ako žalovaný v načrtnutom súdnom konaní. Ak dôjde k platnému prevodu predmetného obchodného podielu na ďalšiu tretiu osobu, oprávnený má v zásade dve možnosti ako docieľiť, aby ním iniciované súdne kona-

nie pokračovalo ďalej a mohlo byť úspešné. Do úvahy prichádza predovšetkým postup podľa ust. § 92 ods. 2 OSP, pretože boli splnené podmienky na zmenu účastníka v dôsledku prevodu práv a povinností vyplývajúcich z vlastníctva obchodného podielu. To znamená, že ak pripustíme teóriu o vecnoprávných následkoch predkupného práva k obchodnému podielu, **na každého ďalšieho nadobúdateľa prechádzajú všetky práva a povinnosti vyplývajúce z nadobudnutého obchodného podielu.** Z tohto dôvodu by petit návrhu na vydanie rozsudku podľa ust. § 161 ods. 3 OSP mal obsahovať len znenie prvej zmluvy o prevode obchodného podielu, ktorou došlo prvýkrát k porušeniu predkupného práva. Obsah druhej a ďalšej zmluvy o prevode toho istého obchodného podielu oprávneného by teda nemal byť pre vyhlásenie rozsudku súdu relevantný, pretože došlo k viacnásobnému porušeniu toho istého predkupného práva. To znamená, že aj výška kúpnej ceny, ktorá môže byť odlišná od ceny v pôvodnej zmluve, ktorou bolo zavŕšené

„Ak bolo predkupné právo porušené, ale oprávnený z akýchkoľvek dôvodov nežiadal o bezprostredné získanie veci voči nadobúdateľovi, zostáva predkupné právo oprávnenému zachované.“

porušenie predkupného práva oprávneného, resp. prípadná bezodplatnosť druhého prevodu a iné vyhlásenia dohodnuté v tejto zmluve nie sú podľa nášho názoru z hľadiska uvedeného súdneho konania právne významné. Alternatívou pre žalobcu v prípade nevydania rozhodnutia o zмене účastníka na strane žalovaného podľa ustanovenia § 92 ods. 2 OSP by mohol byť aj procesný postup podľa ust. § 92 ods. 1 OSP, s tým, že žaloba by musela byť voči pôvodnému žalovanému zobratá späť. Keďže žalovaný ako pôvodný nadobúdateľ obchodného podielu by už nebol v dôsledku ďalšieho prevodu jeho vlastníkom aj s poukazom na ust. § 154 ods. 1 OSP, žaloba by voči tomuto účastníkovi nemohla byť úspešná vzhľadom na nedostatok pasívnej legitímácie tohto žalovaného.

Nárok, aby predkupné právo zostalo zachované voči nadobúdateľovi

Ak bolo predkupné právo porušené, ale oprávnený z akýchkoľvek dôvodov nežiadal o bezprostredné získanie veci voči nadobúdateľovi, zostáva predkupné právo oprávnenému zachované. Nadobúdateľ je teda aj naďalej viazaný predkupným právom, najmä povinnosťou prednostne po-

núknú oprávnenému vec na kúpu v momente, keď sa rozhodne ju odpredať. Tento okamih bude závisieť len od vôle nového vlastníka a oprávnený nebude mať možnosť predaj inak vynútiť. Vzhľadom na možnosť premlčania tohto nároku je zrejmé, že tento variant nastúpi v prípade, len čo sa premlčí právo oprávneného domáhať sa vydania veci od jej nadobúdateľa. Do tejto chvíle má oprávnený stále možnosť voľby. V tomto prípade sa stotožňujeme s názorom L. Baňackej, že ust. § 603 ods. 2 OZ napriek tomu, že hovorí o singulári, zaväzuje nielen najbližšieho právneho nástupcu povinného, ale v prípade nevyužitia tohto práva oprávneným sa vzťahuje aj na ďalších nadobúdateľov veci. *Ďalším argumentom je okrem iného aj to, že ust. § 603 ods. 3 OZ je v tomto smere špeciálnou normou k ust. § 602 ods. 2 OZ, pretože toto ustanovenie nerieši situáciu pri porušení predkupného práva.* V súvislosti so zachovaním tohto práva v prípade prevodu obchodného podielu však môže byť otázne, či sa toto právo aj voči ďalším potenciálnym nadobúdateľom premlčuje. Vzhľadom na vecný charakter tohto práva by sa premlčať malo, aby budúci nadobúdatelia obchodného podielu neboli bezdôvodne a neprimerane dlho šikanovaní tým, že oprávnený by si voči nim mohol kedykoľvek toto svoje právo uplatniť. To znamená, že ak si oprávnený voči prvému nadobúdateľovi svoj nárok na vrátenie veci neuplatní, t. j. predkupné právo mu ostane zachované a počas premlčacej doby na uplatnenie tohto práva dôjde k ďalšiemu prevodu toho istého obchodného podielu, nová premlčacia doba by oprávnenému podľa nášho názoru od účinnosti druhého, resp. ďalšieho prevodu nemala začať plynúť. Ďalším dôvodom pre uvedený záver je skutočnosť, že v prípade viacnásobných prevodov toho istého obchodného podielu by bolo pri neexistencii intabulácie tohto práva v obchodnom registri asi neodôvodnené od ďalších nadobúdateľov žiadať, aby skúmali či si niekedy v minulosti bývalý spoločník, alebo viacerí spoločníci uplatnili voči predchádzajúcim vlastníkom (právnym predchodcom nadobúdateľa) svoje predkupné právo. Jedinou formou zábezpeky by malo byť pre nadobúdateľa vyhlásenie prevodcu v zmluve o prevode obchodného podielu, že si voči nemu nikto neuplatnil nárok vyplývajúci z predkupného práva, resp. že toto právo prevodca sám neporušil. Takéto vyhlásenie by sa malo primerane zmluvne zabezpečiť.

Nárok na náhradu škody

Bez ohľadu na to, ktorú z vyššie uvedených možností si oprávnený pri porušení svojho vecného predkupného práva zvolí, je vhodné uviesť, že uplatnenie nárokov oprávneného voči nadobúdateľovi automaticky nevyklučuje paralelnú zodpovednosť povinného za škodu, ktorá by oprávnenému porušením predkupného práva v zmysle ust. § 420 Ob-

čianskeho zákonníka, resp. ust. § 373 Obchodného zákonníka vznikla. Oprávnený tak môže žalovať tak nadobúdateľa na splnenie povinnosti ponúknuť obchodný podiel späť na predaj, resp. uzavrieť s ním novú zmluvu o prevode obchodného podielu a zároveň sa voči povinnému môže domáhať náhrady škody spôsobenej porušením jeho povinnosti vyplývajúcej zo spoločenskej zmluvy, resp. zmluvy o prevode obchodného podielu, prípadne generálnej prevenčnej povinnosti podľa ust. § 415 Občianskeho zákonníka.

5 Výklad pojmu „prevod“ vo vzťahu k darovaniu obchodného podielu

V súvislosti s inštitútom predkupného práva je najmä s jeho zákonnou podobou v poslednej dobe pomerne pertraktovanou témou otázka, či sa predkupné právo podľa ust. § 140 OZ uplatňuje aj v prípade darovania spoluvlastníckeho podielu na veci. Na účely tohto článku možno túto diskusiu rozšíriť aj o prípady darovania obchodného podielu, na ktorý sa vzťahuje predkupné právo v prospech ostatných spoločníkov. Zásadná otázka znie, či je predkupné právo porušené aj pri bezodplatnom prevode obchodného podielu? Priamu odpoveď na túto otázku by mali poskytnúť predovšetkým samotné ustanovenia spoločenskej zmluvy obchodnej spoločnosti alebo iná zmluva, ktorá obsahuje úpravu predkupného práva. Tie by mali zakotviť, či sa predkupné právo vzťahuje len na odplatný alebo aj bezodplatný prevod, čiže „darovanie obchodného podielu“. Pri absencii takejto úpravy treba vychádzať predovšetkým z ust. § 602 ods. 2 OZ, ktoré umožňuje predkupné právo dohodnúť aj pre prípad **iného scudzenia**, než predajom.⁹ Vzhľadom na to, že pojem scudzenie v právnom ponímaní zahŕňa všetky druhy prevodu vlastníckeho práva k veci (t. j. najmä predaj, darovanie, zámenu), je zrejmé, že zákonodarca ponechal možnosť využiť tento inštitút v praxi aj pri iných právnych úkonoch, než je kúpna zmluva.

Touto zásadnou právnou otázkou s nesmiernym významom v praxi sa vo svojich rozhodnutiach najmä v súvislosti s porušením ust. § 140 Občianskeho zákonníka zaoberal tak český ako aj slovenský Najvyšší súd. Je preto vhodné spomenúť základné právne argumenty, ktoré odôvodňujú použitie inštitútu predkupného práva aj na darovanie, resp. právny názor svedčiaci proti tomuto výkladu. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí spis. zn. 1 Cdo 102/2005 z 25. októbra 2005 publikovanom pod číslom R 57/2006 judikoval, že „**Predkupné právo podielového spoluvlastníka sa uplatňuje aj pri prevode spoluvlastníckeho podielu na základe darovacej zmluvy.**“¹⁰ Zaujímavé je

9 Podľa L. Svobodu má dohoda podľa ust. § 603 ods. 2 OZ o rozšírení predkupného práva aj na iné prípady scudzenia len obliagačné a nie vecnoprávne účinky. Pozri dielo cit. v poznámke č. 11, s. 45. Opačný názor zastávajú napr. Jehlička, O. – Švestka, J.: **Nad predkupným právom**, Právní rozhledy, č. 5/1994 s. 165.

10 Podobný názor zaujal napr. aj Krajský súd v Prešove spis. zn. 1 Co/282/2006.

najmä právne odôvodnenie tohto zásadného právneho názoru. Podľa cit. rozhodnutia NS SR „Podľa súčasnej právnej úpravy (§ 140 Občianskeho zákonníka) platí, že predkupné právo sa vzťahuje na prevod spoluvlastníckeho podielu a nie na jeho prechod (napr. dedením – § 460, splynutím – § 584, predajom spoluvlastníckeho podielu podľa § 166 Exekučného poriadku a pod.). Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje výklad ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka vykonaný odvolacím súdom za vecne správny. Len takýto výklad totiž zodpovedá systematickému, gramatickému a logickému výkladu tohto ustanovenia, ktoré pod pojmom „prevod spoluvlastníckeho podielu“ zahŕňa ako odplatný, tak aj bezodplatný prevod.“ Dôvody odvolacieho súdu s ktorými sa dovolací súd v tomto prípade stotožnil boli také, že k porušeniu predkupného práva dochádza už samotným prevodom, ktorý reprezentuje záväzkovoprávny vzťah povinného spoluvlastníka a tretej osoby a to bez ohľadu na to, kedy nastanú vecnoprávne účinky spojené s vkladom do katastra nehnuteľností. Odvolací súd v predmetnom konaní dospel k záveru, že na účely ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka treba za prevod považovať aj prevod bezodplatný, a preto považoval záväzok povinného spoluvlastníka za spravodlivý, v súlade s účelom inštitútu predkupného práva, ktorým je uprednostniť doterajších spoluvlastníkov pred tretími osobami, ktoré by vstúpili do nového spoluvlastníckeho vzťahu. Odvolací súd poukázal aj na snahu zákonodarcu týmto inštitútom minimalizovať počet sporov vyplývajúcich zo spoluvlastníckych vzťahov. Zákon teda obmedzil povinného spoluvlastníka v jeho práve nakladať so spoluvlastníckym podielom (*ius disponendi*) univerzálne vo všetkých formách scudzenia (predaj, darovanie, zámena). Pri svojom rozhodovaní vychádzal aj z toho, že ak by predkupné právo nemalo platiť v prípade bezodplatného prevodu, muselo by tomu zodpovedať aj znenie ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka tak, že by obsahovalo namiesto spojenia „podiel prevádza“ spojenie „podiel odplatne prevádza“. V tejto súvislosti je veľmi zaujímavé, že na výklad rovnakého zákonného ustanovenia zaujal úplne odlišný právny názor Najvyšší súd ČR podľa ktorého „z gramatického, systematického i logického výkladu uvedených ustanovení vyplýva zväč, že predkupní právo náleží spoluvlastníkovi jen v případě prodeje podílu. Zákonnou definicí předkupního práva obsahuje § 602 odst. 1 ObčZ, ze kterého jasně vyplývá, že předkupní právo se uplatní, kdyby kupující chtěl věc prodat (nikoliv darovat). To vyplývá již ze samotného pojmu „předkupní právo“; tento pojem nelze gramaticky vyložit jinak než právo koupit věc (srov. slovo: předkupní) dříve, než někdo jiný. Předkupní právo je podrobněji upraveno jako vedlejší ujednání při kupní smlouvě (§ 602 a násl. ObčZ) a tato úprava se použije i v případě předkupního práva podílového spoluvlastníka. Pokud by zákonodárce předpokládal, že právo nabýt přednostně věc by se týkalo i jiných případů než kupní (případ-

ně směnné) smlouvy, pojmenoval by toto právo jinak a zařadil by jeho úpravu do hlavy první osmé části občanského zákoníku, upravující obecné instituty závazkového práva. Soudy v nalézacím řízení vyšly z toho, že § 140 ObčZ váže předkupní právo na převod podílu, přičemž převodem je i darování. Je skutečností, že hypotéza § 140 ObčZ je vyjádřena širším způsobem, než hypotéza § 602 odst. 1 ObčZ („převod“ oproti „prodeji“), nicméně výkladem je třeba dospět k závěru, že podmínky uplatnění předkupního práva, pokud jde o formu převodu, jsou v obou těchto případech totožné – kde není úmysl věc prodat, není ani předkupní právo.“¹¹

K tomu Najvyšší súd ČR ešte dodal, že vzťahovanie princípov predkupného práva i na darovacie zmluvy je v rozpore s podstatou darovania, ktorého výsledkom by bolo darovanie veci niekomu, koho darca obdarovať nechce a nebolo by tak možné hovoriť o dobrovoľnom darovaní, ale o nútenom bezodplatnom prevode. Súdy nižšieho stupňa sa snažili tento problém obísť tým, že v konaní prejednávacom dovolacím súdom žalovanej uložili povinnosť vec predať žalobcom za cenu stanovenú znaleckým posudkom, pričom tento postup bol podľa dovolacieho súdu v zjavnom rozpore s prvou vetou ust. § 606 Občianskeho zákonníka, ktorý ustanovuje, že kto je oprávnený kúpiť vec, musí zaplatiť cenu ponúknutú niekým iným, ak nie je dohodnuté inak. Postup, pri ktorom „cenu ponúknutú niekým iným“ nahrádza cena určená znaleckým posudkom nemá oporu v žiadnom ustanovení Občianskeho zákonníka a nevyplýva ani z povahy veci.

„... oprávnene vzniká otázka, čo v prípade, ak v spoločenskej zmluve nie je výslovne upravené, že predkupné právo sa bude vzťahovať aj na bezodplatný prevod obchodného podielu na tretiu osobu.“

V tejto súvislosti možno poukázať aj na právny názor autorov komentára k českému Občianskemu zákonníku (na ktorý sa mimochodom vo svojom odôvodnení cit. rozhodnutia odvolal aj sám český Najvyšší súd), ktorí sa tiež prikláňajú k záveru, že predkupné právo nemôže spoluvlastník v prípade darovania spoluvlastníckeho podielu uplatniť s tým, že ak by režim ust. § 140 dopadal i na darovanie, nešlo by fakticky podiel darovať, čo nepochybne nebolo zmyslom ustanovenia § 140.¹²

11 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 2408/2007, zo dňa 20. 10. 2008 dostupný na www.nsoud.cz.

12 Bližšie pozri Švestka, J. – Spáčil, J. – Škárková, M. – Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. svazek § 1–459. Komentář*.

1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 790.

Vzhľadom na vyššie uvedené právne názory preto oprávnené vzniká otázka, čo v prípade, ak v spoločenskej zmluve nie je výslovne upravené, že predkupné právo sa bude vzťahovať aj na bezodplatný prevod obchodného podielu na tretiu osobu. Na jednej strane je možné prisvedčiť názoru českého Najvyššieho súdu v tom zmysle, že ak by sa zákonné predkupné právo malo automaticky vzťahovať aj na darovanie, čo je iný druh právneho úkonu ako uzavretie kúpnej zmluvy, pričom síce oba spôsobujú rovnaké právne dôsledky (prevod vlastníckeho práva), ale spravidla na základe odlišných motívov (ekonomický pri kúpe na rozdiel od prejavu určitej vďaky pri darovaní) s osobitným morálnym aspektom (napr. inštitút vrátenia daru). Na druhej strane ale treba uviesť, že uvedené judikáty sa vzťahujú výlučne na zákonné predkupné právo s vecnoprávnym charakterom, pričom pri zmluvnom predkupnom práve netreba zabúdať na možnosť primeranej zmluvnej úpravy tohto inštitútu aj na iné scudzenie veci (ust. § 602 ods. 1 OZ). Navyše, prevod obchodného podielu možno uskutočniť výlučne na základe zmluvy o prevode obchodného podielu podľa ust. § 115 Obchodného zákonníka a ust. § 628–630 Občianskeho zákonníka týkajúce sa darovacej zmluvy sa v tomto prípade uplatnia len za použitia *analógie legis*.¹³

„... spoločníci by vo vlastnom záujme (...) mali do spoločenskej zmluvy výslovne zakotviť, či sa predkupné právo vzťahuje na akýkoľvek prevod obchodného podielu.“

V právnych vzťahoch medzi spoločníkmi by teda bolo na mieste hovoriť len o takom režime aký si jednotliví spoločníci sami dohodnú, či už v spoločenskej zmluve alebo v zmluve o prevode obchodného podielu v súlade s ustanovením § 602 a nasl. Občianskeho zákonníka. V prípade nedostatku podrobnejšej úpravy tohto inštitútu v spoločenskej zmluve spoločnosti, napr. pri formulácii vzťahujúcej predkupné právo len na „prevod“ obchodného podielu bez bližšej špecifikácie (či má ísť o akýkoľvek druh prevodu), je možné vychádzať z gramatického výkladu ust. § 602 Občianskeho zákonníka, ktorý aplikoval aj NS ČR. Protiargu-

mentom by mohlo byť aj konštatovanie, že takýmto spôsobom (darovaním obchodného podielu) by sa predkupné právo ostatných spoločníkov dalo veľmi ľahko obísť, čím by nebolo možné využiť ani žiaden z právnych prostriedkov ochrany oprávneného spoločníka, ktoré sme uviedli v predchádzajúcej časti tohto príspevku. Darovanie obchodného podielu však býva v podnikateľskej praxi predsa len menej obvyklým ako darovanie hnutelnej či nehnuteľnej veci pri spoluvlastníckych vzťahoch fyzických osôb, a preto nemožno predpokladať, že v prosperujúcej obchodnej spoločnosti by bol spoločník ochotný svoj obchodný podiel s určitou trhovou hodnotou bezplatne previesť (ak nepočítame s darovaním na seba blízke tretie osoby). Iná by bola situácia v predĺženej spoločnosti, v ktorej obchodný podiel spoločníka nemá veľkú hodnotu. Ak by sa takýto spoločník chcel zbaviť svojej účasti v spoločnosti prevodom svojho obchodného podielu na tretiu osobu bezodplatne, či za symbolickú cenu, asi ťažko možno očakávať, že o takýto obchodný podiel by bol medzi ostatnými spoločníkmi záujem. V každom prípade však spoločníci by vo vlastnom záujme a vychádzajúc z právnej zásady *vigilantibus iura* mali do spoločenskej zmluvy výslovne zakotviť, či sa predkupné právo vzťahuje na akýkoľvek prevod obchodného podielu.

V súvislosti s pojmom prevod sa na účely ust. § 140 OZ podľa judikatúry považuje aj vklad spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti do obchodnej spoločnosti, a preto sa aj na túto formu prevodu vzťahuje toto zákonné predkupné právo.¹⁴

Rovnako podľa judikatúry platí, že ak vkladá spoluvlastník svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti do spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorej je spoločníkom, ide o prevod spoluvlastníckeho podielu na právnickú osobu ako osobu jemu blízku a predkupné právo podľa § 140 OZ ostatným spoluvlastníkom nevzniká.¹⁵

6 Zánik predkupného práva

Z ustanovenia § 605 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zákon viaže zánik predkupného práva na márne uplynutie lehoty na zaplatenie ceny za prevod a ust. § 606 OZ potom spája zánik predkupného práva s prípadmi, kedy oprávnený nemôže vec kúpiť alebo nemôže splniť podmienky ponúknuté popri cene a nie je možné ich vyrovnáť ani odhadnou cenou. Nejde však o jedinú spôsoby zániku predkupného práva. K zániku predkupného práva dochádza aj odmietnutím vec kúpiť,¹⁶ kam možno zahrnúť i prípady ochoty kúpiť

13 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR spis. zn. 29 Odo 266/2005 dostupný na www.nsoud.cz.

14 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, spis. zn. 22 Cdo 1143/2000 dostupný na www.nsoud.cz.

15 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, spis. zn. 22 Cdo 1836/2003 dostupný na www.nsoud.cz.

16 Pozri napr. Rozsudok Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 2 MCdo 10/2005 publikovaný v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2009 pod č. 50/2009 podľa ktorého „Predkupné právo zaniká rôznymi spôsobmi; medzi iným aj odmietnutím ponuky na kúpu spoluvlastníckeho podielu alebo márnym uplynutím prekluzívnych lehôt uvedených v ustanovení § 605 Občianskeho zákonníka“.

vec iba za cenu nižšiu než je ponúknutá cena, ako aj momentom márneho uplynutia lehoty na prijatie ponuky na realizáciu predkupného práva stanovených buď v spoločenskej zmluve alebo v ust. § 605 OZ. Vzhľadom na charakter predkupného práva ako práva vecného ide o zánik predkupného práva iba vo vzťahu k prevádzajúcemu spoločníkovi. Predkupné právo však zostáva zachované vo vzťahu k právnym nástupcom povinnej osoby, takže jeho zánikom v jednom konkrétnom prípade dochádza iba k tomu, že spoločník svoje predkupné právo môže vykonať pri ďalšom prevode obchodného podielu na iné osoby.

Tieto dôvody zániku predkupného práva však nie sú jedinými, ktoré OZ upravuje, pretože medzi prípady zániku predkupného práva konkrétneho spoločníka je nutné zaradiť i všeobecné dôvody zániku záväzkov tam, kde to z povahy veci prichádza do úvahy (splynutie práv a povinností v jednej osobe, nemožnosť plnenia a pod.), prípadne dôvody, ktoré sa dotýkajú samotnej existencie práva k veci, resp. inej majetkovej hodnote (napr. zánik obchodného podielu, zánik spoločnosti). Ďalšími dôvodmi zániku predkupného práva môžu byť nasledovné právne skutočnosti: darovanie, smrť oprávneného spoločníka, vydraženie obchodného podielu na dražbe alebo v exekúcii, prepadnutie podielu na základe rozhodnutia štátneho orgánu ako je napr. zhabanie majetku v prospech štátu v trestnom konaní a pod.

V súvislosti so zánikom predkupného práva je vhodné spomenúť, aké účinky má predkupné právo v prípade splynutia obchodného podielu s iným podielom, či rozdelenie obchodného podielu. Rovnako je zaujímavé skúmať osud predkupného práva pri zvýšení obchodného podielu v dôsledku zvýšenia základného imania spoločnosti alebo pri zmene právnej formy spoločnosti, resp. pri rozdelení, splynutí či zlúčení spoločnosti. Domnievame sa, že pri rozdelení, splynutí alebo zvýšení obchodného podielu by sa predkupné právo zakotvené v spoločenskej zmluve malo vzťahovať aj naďalej, pretože v týchto prípadoch sa iba zvyšuje alebo znižuje rozsah a hodnota obchodného podielu. Samozrejme spoločenská zmluva spoločnosti môže stanoviť odlišnú úpravu.

Iná situácia by vznikla v prípade predkupného práva dohodnutého len v zmluve o prevode obchodného podielu ako obligačné právo. Pri takomto dojednaní treba pamätať na uvedené možnosti zvýšenia či zníženia objemu prevádzaného obchodného podielu. Pri zlúčení, splynutí alebo rozdelení pôvodnej spoločnosti dochádza pri zániku spoločnosti aj k zániku obchodných podielov s poukazom na ust. § 69 ods. 5 Obchodného zákonníka. Na tom nemení

nič ani fakt, že spoločníci zanikajúcej spoločnosti sa môžu stať spoločníkmi nástupníckej spoločnosti. Pri transformácii spoločnosti však táto nezaniká, t. z. nezaniká ani účasť spoločníkov v nej, ale mení sa len forma účasti na spoločnosti. V takom prípade by predkupné právo mohlo byť zachované za predpokladu, že nová forma účasti spoločníka v spoločnosti môže byť tiež predmetom predkupného práva. Pri zmene právnej formy zo spoločnosti s ručením obmedzeným na akciovú spoločnosť by predkupné právo na akcie mohlo byť tiež zakotvené v zakladateľskej zmluve, resp. v stanovách spoločnosti. Rovnako by sa dalo uvažovať o zachovaní predkupného práva spoločníka aj pri zmene právnej formy na komanditnú spoločnosť, vzhľadom na ust. § 97 ods. 4 Obchodného zákonníka.¹⁷ Na výklad tohto ustanovenia v súvislosti s možnosťou prevodu podielu komplementárov v komanditnej spoločnosti sú však v praxi rôzne právne názory.¹⁸

Osobitné spôsoby zániku predkupného práva môžu nastať aj rámci núteného výkonu rozhodnutia, resp. pri vydražení obchodného podielu na dobrovoľnej dražbe konanej podľa zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách v platnom znení alebo pri jeho predaji v konkurznom konaní podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení.

Zákon č. 233/1995 Z. z. **Exekučný poriadok** (ďalej len „EP“) v platnom znení upravuje v ust. § 113b exekúciu na obchodný podiel. V zmysle tohto ustanovenia, ak povinný v exekúcii vlastní obchodný podiel, je možné tento v rámci núteného výkonu rozhodnutia postihnúť podobne ako iný majetok povinného. V takom prípade má exekúcia závažné právne dôsledky nielen na túto inú majetkovú hodnotu povinného spoločníka, ale aj na samotnú spoločnosť.

Podľa ust. § 113b ods. 5 EP totiž doručením exekučného príkazu zaniká účasť povinného v obchodnej spoločnosti, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Osobitným predpisom, na ktorý v tejto súvislosti Exekučný poriadok odkazuje je ust. § 88 a ust. § 148 ods. 3 Obchodného zákonníka z ktorých vyplýva, že exekúciu na obchodný podiel sa spoločnosť zrušuje, iba ak nejde o prípady, keď spoločenská zmluva neviaže prevod obchodného podielu spoločníka na súhlas valného zhromaždenia spoločnosti.

V takom prípade v zmysle ust. § 113b ods. 6 EP platí, že „ak doručením exekučného príkazu účasť povinného v obchodnej spoločnosti podľa osobitného predpisu nezaniká, na exekúciu obchodného podielu sa primerane použijú ustanovenia o exekúcii predajom hnutelých vecí.“¹⁹ Prob-

17 Podľa cit. ustanovenia: „Na zmenu spoločenskej zmluvy je potrebný súhlas všetkých spoločníkov, ak zákon neustanovuje inak. Spoločenská zmluva môže určiť, že na prevod podielu komanditistu na inú osobu sa nevyžaduje súhlas ostatných spoločníkov. Ustanovenia § 115 platia obdobne.“

18 V prospech prevoditeľnosti podielov komplementárov i komanditistov pozri napr. Ovečková, O. a kol.: **Obchodný zákonník – komentár**, 2. vydanie, IURA EDITION 2008, I. zväzok s. 389–390, zatiaľ čo teóriu o neprevoditeľnosti týchto podielov podporuje česká právna teória pozri napr. Dedič, J. a kol.: **Obchodní zákonník – komentář**. Prospektum : Praha 1997, s. 198.

19 K osobitostiam predaja obchodného podielu v rámci exekučného konania pozri napr. Tomlainová, A.: **Výkon záložného práva na obchodný podiel v spol. s r.o. podľa Exekučného poriadku**, Bulletin slovenskej advokácie č. 4,5,6/2007.

lémom však je, že Exekučný poriadok v ustanoveniach §§ 114–130 predkupné právo vôbec nespomína, resp. osobám s predkupným právom k hnuťelnej veci žiadne výhody nepriznáva.

Naproti tomu pri predaji nehnuteľných vecí EP vo viacerých ustanoveniach²⁰ predkupné právo výslovne uvádza, pričom je zaujímavé, že tento zákon nepriamo rozlišuje aj medzi predkupným právom vecnej povahy a obligačným predkupným právom. Podľa ust. § 141 ods. 1 EP sa dražobná vyhláška doručuje oprávnenému, povinnému, spoluvlastníkovi a každému, kto má k nehnuteľnosti vecné alebo predkupné právo, ak sú zjavné zo spisov alebo z katastra nehnuteľností. V ust. § 146 EP²¹ sa však výslovne uvádza, že pri dražbe a rovnosti podaniach majú spoluvlastníci alebo osoby oprávnené z predkupného práva vecnej povahy zvýhodnené postavenie, pretože im sa má udeliť príklep. Podieloví

„... na predkupné právo ostatných spoločníkov v rámci exekúcie na obchodný podiel sa neprihliada, pretože zákon s takýmto právom pri právnom režime predaja hnuťelných vecí vôbec nepočíta.“

spoluvlastníci nehnuteľnosti majú v zmysle ust. § 140 OZ predkupné právo vecnej povahy pri prevode spoluvlastníckeho podielu, ďalšie osoby s vecným právom k nehnuteľnosti majú pri dražbe rovnaké postavenie. Z výkladu cit. ustanovenia potom a *contrario* vyplýva, že osoby s predkupným právom nemajú vecnoprávny charakter, (t. j. takým, ktoré bolo len zmluvne dohodnuté bez vkladu do katastra nehnuteľnosti) nemajú pri prípadnej rovnosti dražobných podaní prioritné postavenie.

Z uvedeného je zjavné, že na predkupné právo ostatných spoločníkov v rámci exekúcie na obchodný podiel sa

neprihliada, pretože zákon s takýmto právom pri právnom režime predaja hnuťelných vecí vôbec nepočíta. Výslovným odkazom na uplatnenie tohto právneho režimu aj pri predaji obchodného podielu spoločníka tým zákonodarca dal nepriamo najavo, že obchodný podiel pojmovo zaraďuje skôr k hnuťelným veciam. Takýto postup je podľa nášho názoru nešťastný, pretože, ako sme už uviedli v tomto príspevku, v zmysle ust. § 603 ods. 2 OZ predkupné právo možno zriadiť aj ako vecné právo bez ohľadu na druh veci, t. j. táto možnosť platí pre zriadenie predkupného práva tak na hnuťelné veci ako aj na iné majetkové hodnoty. Je preto zvláštne, že zákonodarca zvýhodňuje oprávnené subjekty z predkupného práva (podielových spoluvlastníkov) len pri nútenej dražbe nehnuteľností vo vlastníctve povinného.

Uvedená zákonná konštrukcia zrejme vychádza z predpokladu, že pri veciach, ktoré nie sú nikde evidované by pre exekútora bol problém zistiť osoby, v prospech ktorých bolo zriadené predkupné právo s vecnoprávnym charakterom, pokiaľ by tieto osoby neoznačil sám povinný.

Pri dražbe obchodného podielu na dobrovoľnej dražbe podľa zákona č. 527/2002 Z. z. v platnom znení (ďalej len „ZoDD“) je o predkupnom práve právna úprava podobná ako pri dražbe nehnuteľností podľa Exekučného poriadku. Hlavným rozdielom je, že ZoDD umožňuje prihliadať pri predaji hnuťelných vecí a iných majetkových hodnôt aj na predkupné práva zriadené v prospech tretích osôb. Zákon však v ust. § 3 výslovne vymedzuje, že *dražiť nie je možné nehnuteľné veci, ktorých vlastníctvo je obmedzené predkupným právom zapísaným v katastri nehnuteľností a hnuťelné veci, ktorých vlastníctvo je obmedzené predkupným právom zapísaným v listinách osvedčujúcich vlastníctvo a nevyhnutných na nakladanie s vecou*;²² to neplatí, ak je navrhovateľom záložný veriteľ. Dražiť nie je možné ani spoluvlastnícky podiel k veci, to však neplatí, ak je navrhovateľom záložný veriteľ. Pri predmete dražby na ktorom viazne záložné právo teda nie je možné viesť dobrovoľnú dražbu bez súhlasu záložného veriteľa. Rovnako nie je možné dražiť veci, na ktorých viazne zákonné predkupné právo podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na to, že obchodný podiel je inou majetkovou hodnotou, na ktorú sa v zmysle ust. § 3 ods. 1 ZoDD právny

20 Konkrétne ide o ust. § 135, §§ 139–142, § 146 a § 153 Exekučného poriadku. V zmysle ust. 153 ods. 3 Exekučného poriadku udelením príklepu predkupné právo k nehnuteľnosti zaniká.

21 Príklep udelí exekútor tomu, u koho sú splnené podmienky ustanovené zákonom a kto urobil najvyššie podanie. Ak niekoľko dražiteľov urobí rovnaké podanie a ak sa neurobilo vyššie prípustné podanie, rozhodne exekútor žrebom o tom, komu sa má príklep udeliť. Ak však bol jedným z týchto dražiteľov spoluvlastník alebo ten, komu prospieva predkupné právo vecnej povahy, udelí sa príklep jemu.

22 ZoDD tak v tomto ustanovení dáva na jednu úroveň zákonné predkupné právo k nehnuteľnostiam zapísané v katastri nehnuteľností ako aj predkupné právo u hnuťelných vecí, ktoré je zapísané v listinách osvedčujúcich vlastníctvo, ktoré sú potrebné k prevodu vlastníckeho práva. ZoDD akoby v tomto prípade určil modus pre vznik vecného predkupného práva u vecí hnuťelných, resp. len na ich určité skupiny. Pri tom však zákonodarca použil jeden z modusov pre zriadenie záložného práva tak ako boli v OZ stanovené pred reformou záložného práva vykonanou zákonom č. 526/2002 Z. z. s účinnosťou od 1. 1. 2003. Má teda toto ustanovenie, resp. predkupné právo zapísané v uvedených listinách rovnaké účinky ako predkupné právo zapísané v katastri nehnuteľností vo všetkých otázkach než sú verejné dražby?

režim tohto zákona tiež aplikuje, je možné pri predaji obchodného podielu spoločníka v rámci dobrovoľnej dražby uplatniť postup podľa tohto zákona. V zmysle ust. § 20 ods. 9 ZoDD upravujúcim priebeh dražby, „Ak má niektorý z účastníkov dražby **predkupné právo k predmetu dražby a ak to preukáže dražobníkovi pred otvorením dražby, nie je tento účastník určeným prihodením viazaný; ak urobí podanie v rovnakej výške ako najvyššie podanie, udelí licitátor príklep účastníkovi dražby oprávnenému z predkupného práva.**“ Podobne ako pri exekučnej dražbe nehnuteľností, aj pri udelení príklepu licitátora na dobrovoľnej dražbe predkupné právo viaznuce na predmete dražby zaniká, ak vydražiteľ uhradil cenu dosiahnutú vydražením predmetu dražby v ustanovenej lehote. To však neplatí v prípade predkupného práva spoluvlastníkov veci k spoluvlastníckemu podielu s vecnoprávnym charakterom. V tejto súvislosti je samozrejme na mieste otázka, či je možné, aby takto *ex lege* zaniklo predkupné právo zakotvené v spoločenskej zmluve v prospech ostatných spoločníkov v spoločnosti s ručením obmedzeným. Ak vychádzame z predpokladu, že toto právo je založené na zmluvnom základe a pokiaľ je v spoločenskej zmluve výslovne dohodnutý aj jeho vecnoprávny charakter, pri dobrovoľnej dražbe by oprávnení spoločníci v zmysle zákona nemali byť opomenutí.²³ Ďalej treba podotknúť, že ak sa podľa spoločenskej zmluvy vyžaduje súhlas valného zhromaždenia s prevodom obchodného podielu spoločníka na tretiu osobu, nie je možné vydražiť a platne nadobudnúť vlastnícke právo k obchodnému podielu na dražbe v zmysle ust. § 27 ZoDD, podľa ktorého sa nadobúda vlastnícke právo až zaplatením ceny dosiahnutej vydražením ku dňu udelenia príklepu licitátora. V danom prípade je podľa nášho názoru potrebné rešpektovať ust. § 115 Obchodného zákonníka, ktoré ako jediné upravuje podmienky prevodu obchodného podielu a jeho účinnosti. V tomto prípade teda dochádza čiastočne k stretu dvoch právnych predpisov, ktoré upravujú osobitný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k inej majetkovej hodnote, ktorá je prevoditeľná, a preto v zmysle ust. § 1 a § 3 ZoDD môže byť predmetom dražby. Hoci táto téma by mohla byť predmetom osobitného príspevku, či právneho rozboru domnievame sa, že v prípade vydraženia obchodného podielu na dobrovoľnej dražbe treba brať do úvahy všetky všeobecné podmienky prevodu obchodného podielu ustanovené v Obchodnom zákonníku, napriek tomu, že ZoDD upravuje pre celú oblasť

súkromného práva osobitný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k veci na dobrovoľnej dražbe. Iná situácia nastáva v prípade, ak sa predáva obchodný podiel spoločníka na dobrovoľnej dražbe v rámci výkonu záložného práva, pri ktorom záložný veriteľ v zmysle ust. § 151m ods. 6 OZ koná za záložcu a kde súhlas valného zhromaždenia spoločnosti s prevodom nie je potrebný. V tejto súvislosti je však na mieste ďalšia otázka, ktorú tiež zákon explicitne nerieši a t. j., či pri výkone záložného práva priamym predajom zálohu vo všeobecnosti záložný veriteľ má prihliadať aj na zákonné alebo zmluvné predkupné právo viažuce sa k zálohu tak, ako je to pri predaji zálohu podľa EP alebo ZoDD. V našom prípade to znamená, či má záložný veriteľ, ktorý nie je spoločníkom v spoločnosti povinný pri predaji jeho obchodného podielu povinnosť vyplývajúcu zo spoločenskej zmluvy ponúknuť obchodný podiel na predaj najskôr všetkým oprávneným spoločníkom, keďže zo zákona koná a prevádza záloh v mene povinného spoločníka ako záložcu.

Predaj obchodného podielu v rámci konkurzného konania

Na účely tejto časti článku je ešte pre úplnosť vhodné uviesť, aké má predkupné právo na obchodný podiel účinky v prípade jeho prevodu pri speňažovaní majetku v rámci konkurzného konania vedeného na majetok úpadcu. Vzhľadom na to, že pri speňažení tohto majetku môže byť jeho predmetom aj obchodný podiel spoločníka – úpadcu, uplatní sa v takom prípade režim osobitného predpisu, konkrétne ustanovenie § 93 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení. Podľa cit. ustanovenia **„pri speňažovaní majetku správca nie je viazaný zmluvnými predkupnými právami. V prípade speňažovania majetku, ku ktorému sa viaže zákonné predkupné právo alebo predkupné právo zriadené ako vecné právo, správca písomne ponúkne predmet predkupného práva za podmienok ustanovených osobitnými predpismi²⁴ tomu, kto je z predkupného práva oprávnený; ak osobitný predpis neustanovuje kratšiu lehotu, správca nie je týmto predkupným právom viazaný, ak oprávnený predkupné právo nevyužije do 60 dní od doručenia písomnej ponuky.**“ Zákonodarca v porovnaní s EP a ZoDD v tomto ustanovení výslovne rozlišuje medzi oboma druhmi predkupného práva, pričom s každým z nich

23 Zaujímavú situáciu riešil NS ČR v rozhodnutí spis. zn. 21Cdo 930/2007 zo dňa 6. 12. 2007 pri porušení predkupného práva podielového spoluvlastníka prevodom iného spoluvlastníckeho podielu na tej istej veci príklepom licitátora na verejnej dražbe. Podľa tohto judikátu **„porušenie zákonného predkupného práva spoluvlastníka nemá za následok neplatnosť verejnej dobrovoľnej dražby, ktorej predmetom bol spoluvlastnícky podiel na tej istej veci. Aj keď dotknutý podielový spoluvlastník nie je oprávnený požadovať vyslovenie neplatnosti dobrovoľnej dražby zostáva mu zachované právo podľa ust. § 603 ods. 3 OZ, t. j. buď po nadobúdateľovi požadovať odkúpenie spoluvlastníckeho podielu alebo mu zostane predkupné právo zachované.**“ Je otázne, či by sa tento právny názor mohol primerane aplikovať aj pri dobrovoľnom vydražení obchodného podielu jedného spoločníka vo vzťahu k ostatným dotknutým spoločníkom majúcim predkupné právo k obchodnému podielu s vecnoprávnymi účinkami zakotvené v spoločenskej zmluve spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorí by boli dražobníkom opomenutí vzhľadom na súčasné znenie ust. § 17 ods. 5 ZoDD.

24 Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v platnom znení.

spája osobitné právne dôsledky. Zákonné predkupné právo ako aj predkupné právo s vecnými účinkami tu majú nepochybne silnejšie postavenie, a preto aj z tohto hľadiska odporúčame do spoločenskej zmluvy spoločnosti zakotviť predkupné právo s vecnými účinkami.

„Zakotvenie intabulácie predkupného práva do obchodného registra by nepochybne posilnilo právnu istotu tretích osôb, ktoré by mali záujem nadobudnúť obchodný podiel určitého spoločníka v konkrétnej spoločnosti s ručením obmedzeným.“

7 Úvahy *de lege ferenda*

Domnievame sa, že pokiaľ sa v obchodnom registri registruje napr. záložné právo na obchodný podiel s vecnoprávnym charakterom, niet logického a presvedčivého argumentu proti tomu, aby sa v obchodnom registri nemohlo registrovať aj v spoločenskej zmluve dohodnuté predkupné právo zriadené v prospech ostatných spoločníkov s účinkami *in rem*. V skutočnosti u nás totiž existujú pri niektorých veciach a iných majetkových hodnotách osobitné registre,²⁵ v ktorých sú evidované rôzne údaje vrátane práv s vecnoprávnym charakterom (napr. záložné právo). Teoreticky by preto bolo možné predkupné právo s vecnoprávnymi účinkami oficiálne publikovať pri týchto osobitných veciach a iných majetkových hodnotách vrátane obchodného podielu v týchto registroch. Uvedenú zmenu by však bolo potrebné legislatívne zakotviť v príslušných osobitných predpisoch, pretože za súčasného právneho stavu dojednanie predkupného práva ako práva vecného pri týchto nehmotných statkoch popiera jeden z troch základných definičných znakov vecných práv a to, že predmetom vecného práva môže byť len hmotná vec.²⁶ Pri väčšine bežných hnutelných vecí by však zriadenie osobitného registra na tento účel asi nebolo technicky ani legislatívne možné. Jedinou možnosťou by azda bolo len rozšírenie evidencie Notárskeho centrálného registra záložných práv aj na zriadené predkupné práva s vecnými účinkami. Základným predpokladom by však bolo legislatívne vymedzenie tohto práva v nadväznosti na jeho intabuláciu v príslušnom verejne prí-

stupnom registri s materiálnou publicitou, čo však súčasný Notársky centrálny register záložných práv nespĺňa. V tejto súvislosti si však treba uvedomiť, že predkupné právo náš právny systém v zásade upravuje ako vedľajšie dojednanie pri kúpnej zmluve a ak nerátame zákonné predkupné právo podielových spoluvlastníkov podľa ust. § 140 OZ, asi by nebolo vhodné aj vzhľadom na systematické zaradenie a povahu tohto inštitútu rozširovať okruh zákonných vecných práv aj o toto právo. *De lege ferenda* by azda bolo vhodné pri chystanej rekodifikácii civilného kódexu a s tým súvisiacich rozsiahlych systematických zmenách explicitne zakotviť možnosť zriadenia vecnoprávného charakteru tohto práva aj pre iné veci ako nehmuteľnosti, pretože zo súčasného znenia ust. § 603 OZ toto výslovne nevyplýva.

Zakotvenie intabulácie predkupného práva do obchodného registra by nepochybne posilnilo právnu istotu tretích osôb, ktoré by mali záujem nadobudnúť obchodný podiel určitého spoločníka v konkrétnej spoločnosti s ručením obmedzeným. Zároveň by tieto osoby v prípade, ak by kúpili obchodný podiel od jedného zo spoločníkov nemohli namietat, že boli dobromyseľné v tom, že o žiadnom predkupnom práve nevedeli. Pokiaľ by teda bola priamo zákonom daná možnosť dojednať predkupné právo k obchodnému podielu ako právo vecné, spoločníci by mohli nielen ovplyvňovať ďalšie prevody, ale najmä by sa tiež bez akýchkoľvek pochybností, ktoré v súčasnosti objektívne existujú, mohli účinne domáhať svojho práva voči nadobúdateľovi, čo by zodpovedalo funkcii predkupného práva zakotveného v spoločenskej zmluve z hľadiska záujmov obchodných spoločností.

Na druhú stranu však možno argumentovať, že pokiaľ spoločenská zmluva spoločnosti podmieňuje účinnosť prevodu obchodného podielu na tretiu osobu súhlasom valného zhromaždenia spoločnosti, bude sa dať už z tohto prejavu vôle vyvodiť, či ostatní spoločníci súhlasia s prevodom obchodného podielu, resp. či si uplatňujú svoje predkupné právo, pokiaľ ho majú garantované. V praxi teda môže nastať situácia, že práve spoločník, ktorý nesúhlasí s prevodom obchodného podielu iného spoločníka, ktorý zamýšľa uskutočniť prevod jeho obchodného podielu na tretiu osobu, odmietne udeliť na valnom zhromaždení súhlas s prevodom, pretože si chce sám uplatniť svoje predkupné právo a tým zabrániť vstupu cudzieho subjektu do spoločnosti. Navyše, k hlasovaniu o súhlase valného zhromaždenia s prevodom obchodného podielu (ak sa tento podľa spoločenskej zmluvy vyžaduje) môže dôjsť až neskôr, po uzavretí zmluvy o prevode obchodného podielu medzi prevodcom a nadobúdateľom. Preto by nemalo byť uplatnenie predkupného práva oprávneného spoločníka spojené až s prípadným hlasovaním o súhlase valného zhromaždenia s prevodom obchodného podielu spoločníka na tretiu osobu na valnom zhromaždení spoločnosti. Oprávneným subjektom

25 Napr. register na predmety priemyselného vlastníctva vedený Úradom priemyselného vlastníctva SR, Centrálny depozitár vedie register cenných papierov a osobitné registre sú zriadené aj na určité hnutelné veci, konkrétne ide o lode a lietadlá.

26 Pozri Knappová, M. – Švestka, J. a kol.: *Občanské právo hmotné*, I. svazek, 3. vydání, Praha: ASPI, 2002, s. 260.

by tak mala byť poskytnutá dostatočná lehota ešte pred konaním takéhoto valného zhromaždenia na rozhodnutie o tom, či si uplatňujú alebo neuplatňujú svoje predkupné právo. Rovnako by pri hlasovaní o udelení súhlasu valného zhromaždenia s prevodom obchodného podielu, pokiaľ k nemu došlo pred uzavretím zmluvy o prevode obchodného podielu, nemalo byť toto hlasovanie zo strany ostatných spoločníkov podmienené prevodom na konkrétnu tretiu osobu. Inak povedané, povinný spoločník by nemusel v tom čase konkretizovať fyzickú osobu, na ktorú by chcel svoj obchodný podiel previesť.²⁷

V súvislosti s možnou registráciou predkupného práva na obchodný podiel do obchodného registra vzniká aj otázka, či by bol registrový súd oprávnený skúmať splnenie podmienok na uplatnenie predkupného práva. Ako by mal teda postupovať registrový súd v prípade doručenia návrhu na zápis zmien týkajúcich sa prevodu obchodného podielu spoločníka na tretiu osobu? Podľa platnej právnej úpravy stačí na takýto zápis doložiť k príslušnému tlačivu len zmluvu o prevode obchodného podielu obsahujúcu všetky formálne i materiálne náležitosti a listinu, z ktorej vyplýva súhlas s prevodom obchodného podielu. Asi by nebolo vhodné, aby registrový súd žiadal od navrhovateľa (t. j. od spoločnosti alebo jej štatutárneho zástupcu) v registrovom konaní aj preukázanie splnenia ponukovej povinnosti povinného spoločníka v prospech ostatných oprávnených spoločníkov, ak by takéto predkupné právo figurovalo v zápise v obchodnom registri. Vzhľadom na doterajší formálny prístup registrového súdu obmedzujúceho sa len na skúmanie formálnych náležitostí návrhu, nie materiálnych podmienok platnosti právnych úkonov vyplývajúcich z hmotného práva by to asi možné nebolo. Navyše sa domnievame, že pri zakotvení registrácie predkupného práva s vecnoprávnymi účinkami do obchodného registra by to ani nebolo potrebné, vzhľadom na možnosť oprávneného domáhať sa v prípade porušenia jeho predkupného práva svojich práv vyplývajúcich z ust. § 603 ods. 3 OZ.

Prípadné porušenie ponukovej povinnosti prevodcu by mohlo mať negatívne dôsledky aj voči nadobúdateľovi obchodného podielu vzhľadom na jeho postavenie budúceho spoločníka. Malo by byť preto aj v jeho záujme, aby si splnenie tejto povinnosti, resp. vyhlásenia prevodcu dostatočne zabezpečil priamo v zmluve o prevode obchodného podielu (napr. zmluvnou pokutou v kombinácii s neobmedzením práva domáhať sa náhrady prípadnej škody, ktorá vznikne z porušenia tejto povinnosti, keďže toto právo vyplýva priamo zo zákona). Vhodne ošetríť by sa mal aj prípad rozdelenia prevádzaného obchodného podielu v budúcnosti, či dôsledky jeho splnutia s iným obchodným podielom, ktorý nadobúdateľ môže v budúcnosti nadobudnúť. V tejto súvislosti odporúčame vzhľadom na neexistenciu právnej úpravy do spoločenskej zmluvy spoločnosti zakotviť formuláciu napr. nasledovného znenia: „*predkupné právo zriaďované podľa tejto zmluvy má vecnoprávny charakter a vzťahuje sa*

aj na prevod časti prevádzaného podielu nadobúdateľom v budúcnosti“. Za účelom odstránenia výkladových problémov v spojitosti so zánikom predkupného práva v prípadoch zlúčenia, rozdelenia či splnutia obchodných spoločností, ako aj v prípade zmeny jej právnej formy by bolo vhodné legislatívne prijať príslušné právne normy. Rovnako je v záujme predchádzania problémov spojených s realizáciou predkupného práva na obchodný podiel vyslovene žiaduce, aby toto právo obsahovalo v spoločenskej zmluve aj ustanovenia o podmienkach výkonu tohto práva a to najmä:

- **formu povinnej ponukovej povinnosti** spoločníka, ktorý zamýšľa previesť svoj podiel voči ostatným spoločníkom, pričom táto by podľa nášho názoru v záujme právnej istoty a prípadnej preukázateľnosti mala byť písomná s jej riadnym doručením adresátovi. Splnenie tejto podmienky by malo byť podľa nášho názoru v spoločenskej zmluve formulované ako *objektívna podmienka oprávnenia previesť obchodný podiel na tretiu osobu stojacu mimo spoločnosti*;
- **lehotu na vyjadrenie ostatných spoločníkov** k tejto ponuke a formu tohto vyjadrenia, ktorá by mala byť tiež písomná, alebo prípadne zachytená v zápisnici z valného zhromaždenia spoločnosti;
- **pomer, v akom majú spoločníci predkupné právo na obchodný podiel alebo poradie na uplatnenia tohto práva**, pokiaľ sú v spoločnosti viac ako dvaja spoločníci;
- **uviedenie, či sa predkupné právo bude vzťahovať aj na prípady iného prevodu než kúpy**, (napr. v prípade darovania, resp. bezodplatného prevodu alebo zámeny obchodných podielov).

Záver

Ako vyplýva z uvedeného výkladu, inštitút predkupného práva je v praxi veľmi frekventovaný, ale často nedocenený právny inštrument, ktorého chýbajúca, resp. nejednoznačná právna úprava v obchodnoprávných i občianskoprávných vzťahoch neprispieva k stabilite právnych vzťahov a ochrane oprávnených subjektov z tohto práva. V tomto príspevku bolo naznačených viacero právnych aspektov i sporných otázok spojených so zakotvením predkupného práva v spoločenskej zmluve spoločnosti s ručením obmedzeným, prípadne v osobitnom zmluvnom type, ako aj s jeho praktickým uplatnením v prípade jeho porušenia. Je zrejme, že bez legislatívneho zakotvenia vecnoprávneho charakteru tohto práva bude len na samotných spoločníkoch, aby pri dojednaní tohto práva v spoločenskej zmluve dbali na všetky aspekty a riziká, ktoré sa môžu v praxi pri jeho uplatnení vyskytnúť. Je preto vo vlastnom záujme spoločníkov i v prospech ich reálnej vymožitelnosti tohto práva v súdnom konaní, aby tento inštitút a podmienky jeho uplatnenia v spoločenskej zmluve dostatočne vymedzili a pod-

²⁷ K nutnosti existencie tretej osoby pri porušení predkupného práva pozri dielo cit. v poznámke č. 11, s. 67–76.

robne upravili. Domnievame sa, že pri hľadaní vhodných formulácií podmienok uplatnenia tohto práva im v tomto smere môže pomôcť aj väčšina dostupnej relevantnej judikatúry. Táto sa síce v drvivej väčšine vzťahuje najmä k zákonnému predkupnému právu podielových spoluvlastníkov, avšak až na pár výnimiek je použiteľná aj na predkupné právo viažuce sa k obchodnému podielu. Z uvedených dôvodov by preto bolo vhodné, aby zákonodarca pri pripravovanej rekodifikácii civilného kódexu prijal podrobnejšiu a komplexnejšiu právnu úpravu inštitútu predkupného práva vzťahujúcu sa na všetky prevoditeľné predmety občian-

skoprávných vzťahov bez výnimky, ktorá by zároveň aj vyhovovala súčasným trhovým podmienkam. Tým by sa nepochybne odstránila právna neistota účastníkov právnych vzťahov vrátane podnikateľov, posilnila by sa ich stabilita a odstránila by sa tým nedôvera, či obavy všetkých subjektov, ktorí by tak už neváhali tento inštitút v praxi naplno využívať. Očakávame, že tento príspevok vyvolá širšiu diskusiu, ohlasy, podnety či skúsenosti kolegov advokátov z praxe ohľadom tohto inštitútu, pretože sa nám javí, že táto oblasť nebola v našich zemepisných šírkach dostatočne preskúmaná ani pertraktovaná. ■

RESUMÉ

Predkupné právo na obchodný podiel a dôsledky jeho porušenia

2. časť

Autor sa v článku zaoberá problematikou predkupného práva zriadeného na obchodný podiel spoločníka obchodnej spoločnosti, ktorá je vzhľadom na úplnú absenciu právnej úpravy tohto právneho inštitútu v Obchodnom zákonníku v mnohých smeroch otázna a špecifická.

Predmetom článku sú právne úvahy nad osobitosťou predkupného práva zriadeného na obchodný podiel v porovnaní so všeobecnou právnou úpravou tohto práva zakotvenou v príslušných ustanoveniach Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti sa autor v článku venuje aj teoretickým úvahám o povahe tohto práva a z toho vyplývajúcich právnych následkoch porušenia predkupného práva spoločníkov v spoločnosti s ručením obmedzeným aj vzhľadom na dostupnú judikatúru súdov v tejto oblasti. V závere článku sa autor zaoberá osobitným postavením predkupného práva vo vzťahu ku konkurznému, exekučnému a k dražobnému konaniu v prípade, ak predmetom speňaženia v týchto konaniach je práve obchodný podiel spoločníka, na ktorom viazne predkupné právo.

SUMMARY

Pre-emption Right to the Ownership Interest and Consequences of its Violation

Part 2

The author deals with the issues concerning a pre-emption right attached to an ownership interest of a company member, which is due to the complete absence of regulation of this legal concept in the Slovak Commercial Code in many respects questionable and very specific. The author focuses on legal deliberations on specific features of pre-emption rights attached to ownership interests as compared to rather general provisions of the Civil Code also dealing

therewith. In this context, the author also deals with the nature of this right and with legal consequences of violations of the company members' pre-emption rights in a limited liability company, also with regard to the case-law in this area. At the end, the author points to a specific status of the pre-emption right in the context of bankruptcy cases, enforcement of judgements and auctions if the property to be sold in these proceedings is the company member's ownership interest subject to the pre-emption right.

ZUSAMMENFASSUNG

Vorkaufsrecht am Geschäftsanteil und die Folgen seiner Verletzung

2. Teil

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Problematik des an einem Geschäftsanteil bestellten Vorkaufsrechtes des Gesellschafters einer Handelsgesellschaft, die infolge der vollständigen Absenz dieses Rechtsinstrumentes im Handelsgesetzbuch in manchen Richtungen fraglich und spezifisch ist.

Der Gegenstand des Artikels sind rechtliche Überlegungen über die Eigenartigkeit des an einem Geschäftsanteil errichteten Vorkaufsrechtes im Vergleich zur allgemeinen Rechtsregelung dieses Rechtes, das in den betreffenden Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches verankert ist. In diesem Zusammenhang widmet sich der Autor auch technischen Überlegungen über den Charakter dieses Rechtes und den daraus sich ergebenden Folgen der Vorkaufsrechtverletzung durch die Gesellschafter einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung auch angesichts der zugänglichen Gerichtsrechtssprechung in diesem Bereich. Abschließend befasst sich der Autor mit der Sonderstellung des Vorkaufsrechtes in Bezug auf das Konkurs-, Zwangsvollstreckungs- und Versteigerungsverfahren im Falle, wenn der Gegenstand der Verwertung in diesem Verfahren ein mit Vorkaufsrecht belasteter Geschäftsanteil des Gesellschafters ist.